

СВІТАНОК

ч. 1

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ КОНСЕРВАТИВНО
ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

Середа
28 липня
1948 р.

НАШ СТАРТ

В той час, коли багато наших братів українців уже переїхало в нові краї за океаном, коли багато інших ладнаються до такого переїзду, коли, наші найближчі співпрацівники—складачі цих рядків—вже поуклали свої кofferи, випускаємо ми перше число нашого часопису.

Ми аж ніяк не годимося з тим, що роля української еміграції в Західній Європі вже скінчена, й що вона мусять думати тільки про переїзд за океан і тішити себе солодкими мріями про те, що там, у Аргентині, чи Австралії на безмежній віддалі від Рідного Краю вона пробуватиме змагатися за здійснення наших національно—державних ідеалів:

Українська еміграція, що ще перебуває в Європі, має, на нашу думку, безмірно більше шансів можливостей сприяти нашій національній справі й її голос—еміграційна українська періодична преса—має й матиме й надалі величезну вагу. До нього хочемо ми приєднати і наш голос—голос консервативно—державницької думки—який порівняно так мало чує наше українське суспільство.

Користуючись незначними технічними й матеріальними можливостями, що є у нас до розпорядимості, починаємо ми видавати цей невеличкий розміром часопис, що виходитиме раз на два тижні.

«Світанок» освітлюватиме

Від редакції, Комунікат і декларація „Української Національної Ради“ надійшли до редакції вже під час друкування нашого часопису. Докладне звітлення про ці матеріали буде подане в наступному числі.

†
Греко—католицьке й Православне Братство, Таборова Рада й усі організації табору ім. Гетьмана Богдана Хмельницького в Гайденаві з сумом сповіщають про передчасну ранню смерть на 57 році життя бл. нам. пароха греко—католицької парафії

о. МИКОЛАЯ ПОТЕЛИЦЬКОГО

заступника оснабрюцького декана, що сталася 24 липня 1948 р. ку, й висловлюють глибоке співчуття його родині.

проблеми українського політичного життя, приділятиме значну увагу міжнародним подіям, од того чи іншого розбитку яких залежить майбутнє нашого народу й наша майбутня доля і, по можливості, відбиватиме життя окремих українських таборів. Брак місця не дозволить розгорнути в часописі й інші відділи.

Якщо «Світанок» знайде співчуття й підтримку читачів, то він зможе перейти до щотижневого видання, а також поширити свій обсяг і зміст.

В теперішні часи—часи особливо відповідальні коли так багато українців втратили вже всяку надію на щось краще в недалекому майбутньому й не бачать жодних відрадних перспектив, хотілося б, щоб поява «Світанку» була символічною, щоб вона збігалася в часі з відродженням віри в світле майбутнє України, з відродженням волі до боротьби за це світле майбутнє. Цьому відродженню бо йового духа нашого народу «Світанок» хоче в міру своїх сил сприяти й допомогати.
Проф. д—р І. Марченко.

О. Микола Потелицький, син галицького ремісника, родився в 1891 р. в Рогатині. Закінчив львівську гімназію в 1913 р., а в 1918 р. закінчив богословські студії при львівському університеті.

Вісвятився в 1920 р. й був парохом у селі Кліщівна Рогатинського повіту (9 років) і в с. Дрищів Підгаєцького повіту (13 років). Невтомною працею виховував своїх парафіян на добрих християн і свідомих громадян українців.

Тяжкі поневір'яння в часи більшовицької окупації 1939—41 років (його було засуджено на 7 років ув'язнення) сильно підірвали його здоров'я й сили.

В еміграції був душепастирем у таборі Гайденаві. По двох літах ревної тут праці помер 24 липня ц. р. від серйозного припадку.

Небіжчик залишив дружину Олену з Маланюків і сина Теодосія в Англії в галицькій дивізії.

Чужа земля хай буде пером цьому тихому праведному священикові, зразковому українському громадянину.

О. д—р. Ф. Побігушка

Редакція прохає все листування направляти на адресу:

Redaktion „Switanok“
Heidenau ü. Tostedt
Kr. Harburg Ukr. Lager
„Hetman Bohdan“

ПЕРЕД ІСТОРИЧНИМИ ВИРІШЕННЯМИ

Світова преса, кажучи про розвиток подій міжнародного життя за останні два тижні, часто провадить порівняння з серпнем 1939 року, тобто з часом безпосередньо перед пам'ятним початком другої світової війни. Можливо, що через десятки років політики й історики будуть згадувати вивчати й докладно аналізувати ту безмірно складну й гостру міжнародню ситуацію що зараз створилася, й яку нам сучасникам трудно, або й неможливо повністю й як слід усвідомити й оцінити.

Поза різними акціями й протиакціями, поза висловленнями відповідальних державних діячів різних країн не легко зразу прийти до вірного висновку про справжні мотиви їхніх поступовань, про цілі, які вони переслідують й—що є найважливішим—про те, до якої міри вони мають рішучість іти до кінця в реалізації своїх намірів.

РІШУЧІ НОТИ ЗАХІДНИХ АЛІАНТІВ

Після проголошення 21 червня советської блокади Берліну уряди США, Англії й Франції вдалися на початку липня безпосередньо до Московського Советського уряду з рішучим домаганням припинити блокаду Берліну. А в публічних виступах міністрів Бевіна й Маршалла зазначалось, що західні держави, після провалу попередніх конференцій у цій справі, вважають безцільним вести переговори про в с ю Німеччину.

НЕГАТИВНА ВІДПОВІДЬ МОСКВИ

Рівно два тижні тому Совети дали цілком негативну відповідь на ці ноти, одмовляючись зняти блокаду Берліну, заявляючи, що вона викликана порушенням західними альянтами Ялтинської й Потсдамської угод. Єдиним пунктом у ноті, що ще лишив можливість дальших перектацій була заява про готовність провадити переговори про Берлін і Німеччину, але без всяких передумов (тобто без попереднього зняття блокади Берліну).

ГОСТРА ПОСТАВА ВАШІНГТОНУ Й ЛОНДОНУ

Ця негативна відповідь Москви викликала гостру реакцію органів преси Америки й Англії, а уряди відповіли поважними акціями військового характеру. США негайно відрядили до Європи 60 суперфортецій і біля сотні наймодерніших винищувачів з заявою, що через тиждень буде відряджено ще сто суперфортецій.

Крім того на початку минулого тижня у Вашингтоні напівофіційно заявлялось про пляни застосування рішучих санкцій по відношенню до Советів:

1) Обмеження торгівлі з Советами, 2) Закриття для російського судноплавства Суєцького й Панамського каналів і Дарданельської протоки і 3) як крайній захід, збройний прорив блокади колоною автомашин під збройною охороною (тобто прямий початок військових дій).

В цьому напружена міжнародна ситуація досягла свого найбільшого загострення.

ПАРИЖ, ЛОНДОН І ВАШІНГТОН НЕ ОДНАКОВО РІШУЧІ

На протязі минулого тижня міжнародна ситуація дещо змінилася, й можна навіть казати про деяке,—може часове, а може й довготривале—розрідження напруженої атмосфери. Виявилось, що з трьох великих західних демократій не всі однаково послідовні й рішучі в своїх поступованнях. При цьому треба зважити й на особливості державно політичної структури цих держав.

В монархічній Англії обидві головні партії—урядова лейбориська й опозиційна консервативна—заявляють про цілковите взаємопогодження в проблемах зовнішньої політики й Англія в цей відповідальний час виступає, як єдине монлітне ціле.

У великій Американській республіці дипломатична активність США можливо була б рішучішою й ефективнішою, якби вся увага нації не була

зараз зосереджена головним чином на наступних президентських виборах.

Нарешті в французькій республіці, позиція якої була найменш рішучою, соціялісти скористувались гостротою зовнішньої ситуації для досягнення своїх партійно—політичних цілей і винесли разом з голосами комуністів вотум недовіря урядові Шумана. Уряд подався до демісії, й отже в час найгострішої міжнародної ситуації Франція опинилась без уряду. Тим самим її позиція стала цілком невиразною, а це не могло не вплинути й на Англію та Америку.

ДЕЯКЕ ОСЛАБЛЕННЯ НАПРУЖЕННЯ

В наслідок цього в кінці минулого тижня офіційні заяви американських і англійських керівних державних мужів—президента Трумана, міністрів Маршалла й Бевіна—дещо зменшили свою гострість. Натомість у них багато говорилось про необхідність домагатися збереження миру й про бажання уникнути страхіть нової війни.

Виявилось, що західні альянти пішли на важливу поступку. В їхній ноті до Москви, яка буде передана після схвалення її новим французьким урядом, буде заявлено про готовність скликати знову конференцію міністрів у справі всієї Німеччини, але з неодмінною попередньою умовою зняття блокади Берліну.

СИТУАЦІЯ НА СЬОДОНІ

Оскільки пощастить п. А. Марі зформувати стійкий новий французький уряд і який буде його зовнішньо політичний курс?

Як поставляться Совети до нової ноти західних альянтів? Чи підуть і вони на поступки й знімуть блокаду Берліну, чи, навпаки, підбадьорені поступливістю противної сторони вирішать ніяк не зменшувати своїх домагань і йти на все? А це викличе нове й ще більше загострення ситуації

Подальший розвиток сучасної міжнародної кризи дасть незабаром відповідь на ці питання.

Обсерватор.

БЕЛГРАД ВІТАЄ ТІТО

При голосних вітальних вигуках 2000 присутніх делегатів маршал Тіто відкрив у Белграді 5-й конгрес югославських комуністів. Він був обраний президентом цього конгресу.

Три міністри, які недавно зазнали особливих нападів з боку Комінформу, а саме: заступник прем'єра Карделі, міністр внутрішніх справ Рантовіч і міністр без портфеля Ділас були обрані до виконавчого комітету.

З закордонних представників прибула тільки делегація від комуністів австрійської Карінтії. Всі інші комуністичні партії Комінформу ухилились від участі в конгресі.

В. П. Гетьманіч Данило у Бельгії
БРЮСЕЛЬ 29. 4. 1948. ВИТЯГ З ЛИСТА П. Т-ГО

...Останньої неділі ми в себе мали приємну несподіванку, що оживила наші плісняві будні в Бельгії. До нас приїздив з Лондону Його Світлість Пан Гетьманіч. Ця коротенька візита, що тривала, на жаль, лише два дні, лишила по собі скрізь миле враження, не виключаючи й випадків помітного заміщення.

Скрізь приймали Його щиро й тепло, хоча не робилось офіційних парадів, бо Його відвідини мали приватний характер.

Найбільше, здається, вдоволені лювенські студенти, де Він провів з ними вечір.

В неділю була відправлена панахида по Бл. Памяти По-

кійному Гетьманові.

Цікаво зауважити, що після Його від'їзду почулися дуже похвальні й прихильні голоси про Нього, навіть серед байдужих кіл. Про своє особисте враження не буду говорити, бо мало місця. Я мав щасливу нагоду провести з Ним півдня бо супроводжував Його до Лежу і пізнав Його ближче в розмовах. Людина гідна свого стану і по праву є нашою гордістю.

Його погляди на світ, на нашу Справу, Його проекти-завоювали мої симпатії цілкомовито.

Між іншим Він не є прихильником Аргентини, а скорше Канади.

ЗНАМЕННІ ВИБОРИ

12 липня в таборі Гайденав відбулися вибори команданта табору. При винятково високій активності виборців (у виборах приймало участь 94,5 відс. виборців) великою більшістю голосів обрано знову дотеперішнього команданта табору п. Р. Гусара, який одержав 945 голосів, у той час, як другий кандидат п. Кулик одержав 536 голосів. Ці вибори заслуговують на увагу ширших кіл української громадськості.

Український табір Гайденав з самого часу його заснування визначався високою організованістю й глибокою всеукраїнською свідомістю.

Громадське життя табору виразно розвивалось у дусі соборності при незмінному дружньому співжитті обох українських віровизнань.

Ця гармонійна налагодженість українського громадського життя в таборі Гайденав була причиною того, що Голова УАПЦ Митрополит Полькарп обрав Гайденав своєю резиденцією.

На початку травня 1948 р. до табору Гайденав прибуло понад 400 осіб з розформованого табору в Батгорні, що було стимулом порушення цього громадського спокою. Серед прибулих було понад 200 осіб т. зв. «григор'івців» -

прибічників позбавленого єпископського сану п. Григорія Огійчука. Їхні проводарі відразу ж почали домагатися влаштування своєї осібної «соборноправної» церкви, проти чого рішуче повстал гайденавська таборова громадськість. Ці бунтівничі, роз'єднувальні домагання керівників «григор'івців» не досягли цілі, головним чином завдяки винятковій енергії й твердості Команданта табору п. Р. Гусара.

Хоч мали місце й виразно провокаційні акти—загадкове «викрадення» церковних речей «григор'івців», й не менш загадкове «виявлення» їх через десять днів у ставку серед поля—але Команданту Гусару пощастило досягти того, що головні проводарі прибулих ворохобників, п. Сивашенко й родина п. Огійчука, були переміщені з табору Гайденав до інших таборів.

Але на цьому не припинилась підбурлива робота прибулих підричників, з якими зконтактувались і ненадійні та бунтівливі елменти з Гайденавських таборян. І далі тривала уперта потайна агітація проти таборового керівництва, й особливо проти Команданта табору п. Гусара.

У такій то напруженій атмосфері відбувались чергові

перевибори команданта табору. Місцева організація СГД, після докладного обговорення проблеми, виставила своїм кандидатом на команданта табору дотеперішнього команданта п. Р. Гусара, вважаючи, що він є тою особою, яка з найбільшим успіхом твердо й авторитетно обстоюватиме й надалі в житті табору традиційні здорові засади всеукраїнської національної єдності, соборності й громадського ладу.

Згодом до цієї кандидатури приєдналась більшість організацій табору (Православне й Греко-католицьке Братства, СУМ, Читальня—Просвіта, Ліга Політичних Вязнів).

Несподівано поступила друга ліста на п. Кулика, що був давнім мешканцем табору Гайденав, але на протязі всього часу нічим не виявив себе на громадському полі.

Жодна з таборових організацій не виставила п. Кулика своїм кандидатом; жодна з організацій і пізніше не приєдналась до цієї кандидатури. І все таки виявились люди, що почали активно підтримувати її. Виразно відчувалась якась темна сила, якась таємнича організуюча рука, що розгорнула шалену агітацію за п. Кулика.

Рясно сіялись брехня й наклепи. Виявились моменти ре-

(закінчення на 4 ст.)

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТИ Я.В.П.ГЕТЬМАНА ПАВЛА В ТАБОРІ ГАЙДЕНАВ

У неділю 11 липня з нагоди дня тезоіменитства Св. Пам. Ясновельможного Пана Гетьмана ПАВЛА в церкві табору ім. Гетьмана Богдана Хмельницького в Гайденав була відправлена урочиста панахида.

Панахиду правив Митрополит УАПЦ Високопреосвященніший Полікарп у співслужінню настоятелів православної й греко-католицької парафій і численного духовництва.

Перед початком панахиди п. о. С. Молчанівський у корот-

кому змістовному слові обрисовав заслуги покійного Гетьмана перед українським народом. Відзначаючи 30-ліття Гетьманської Держави 1918 року, він указав на позитивні моменти цього періоду української державности.

Величня церковна відправа, мелодійний спів церковного хору справили велике, незабутнє враження на вірних обох віровизнань, що в великій кількості заповнили церкву.

П. С.

ВОЯКИ УПА В ТАБОРІ ГАЙДЕНАВ

В п'ятницю 16 липня в театральній залі табору Гайденав п'ять учасників бойових змагань УПА ділились своїми спогадами про бойові рейди українських повстанських загонів за час з 1944 по 1947 р.

Щоб почути вісті про жертовну боротьбу сміливих звиятців, героїчних борців за волю України, прибуло сила силена людей. Сотні з них не знаходили місця для сидіння й на протязі декількох годин навстоячки з невідривною увагою слухали док-

ладну змістовну, натхненну доповідь живого учасника бойових змагань п. Богдана.

Минула й північ, а люди не розходились, ставлячи запитання, виявляючи глибоку пристрасну зацікавленість всім прослуханим.

Аж біля другої години ночі закінчилися збори, залишивши глибокий слід у свідомості присутніх, запаливши новим огнем серця українських патріотів.

С. В.

УПОРЯДЖЕННЯ МОГИЛИ Св. Пам. ГЕТЬМАНА ПАВЛА

У травні — червні 1948 р. в ряді українських таборів британської зони по підписаних листах провадився збір пожертв на будувания каплиці-усипальниці на тимчасовому місці упокоєння тлінних останків Св. Пам. Гетьмана Всієї України Павла на цвинтарі в м. Вісбаден.

Наслідки збору в таборах півн. — західньої частини британської зони такі:

Таб. Зеєдорф	902,5 м.
“ Фаленбостель	187 “
“ Дельменгорст	1194 “
“ Фалькенберг	810 “
“ Гайденав	399 “

(додатковий збір)

Кооперат. «Єдність» 100 “

Кооперат. «Укр. Банк» 300 “

Всі зібрані гроші своєчасно, ще до проведення грошової реформи, надіслані за призначенням.

Двотижневик

СВІТАНОК

Редактор Іван Марченко
Видає Місц. Орг. С Г Д
табору ім. Гетьмана Богдана
Хмельницького в Гайденав

Ціна 15 пф.

лігійно-сектанської ворожнечі й непримиримости. Виразно почулося й роз'єднувальне протиставлення «східняки» — «західняки», що до недавня було цілком чужим для мешканців табору Гайденав. Відчулося, що й деякі старі гайденавці піддалися отруйному впливові цієї шкідливої агітації, а це викликало загальну тривогу й неспокій.

Всі розуміли про що йдеться. Зростало побоювання, що ворожі підірвні сили зможуть осягти перемогу й розколоту, розвалити монолітно міцний, національно свідомий український табір, яким досі завжди був табір Гайденав.

За два дні до виборів п. Командант Р. Гусар склав публічний звіт за свою попередню діяльність перед усіма таборянами.

Цей звіт був одностайно

схвалений таборівим суспільством. Критичні виступи опозиції були жалюгідно нічними, й ці збори були цілковитим громадсько-політичним тріумфом п. Р. Гусара. Вотум довір'я був схвалений одноголосно, що передрішило й остаточний вислід виборів.

Наслідки виборів є дуже втішними, бо вони знаменують рішучу перемогу сил організованости, порядку й національної єдности. Вони говорять про те, що і значна частина новоприбулих до табору людей не пішла за своїми бунтівничими проводарями й приєдналась до здорового українського ядра табору.

Наслідки виборів у Гайденав є повчальними для самого табору Гайденав і для всієї української еміграційної громади. Вони підтверджують ще раз, що навколо нас і се-

ред нас діють ворожі нам, отруйні й підірвні сили, які спираються на нездорові бунтівничі елементи, що є серед нас, й які часами можуть втягувати в свою орбіту й частину здорових, але нестійких, не досить громадськи загартованих елементів. Але позитивні наслідки виборів перекожливо кажуть нам, що в міцній організованій українській громаді завжди перемає голос правди, голос національної української патріотичної свідомости.

На цих виборах табір Гайденав склав з успіхом іспит політичної зрілості. Будемо сподіватися, що після виборів табір знову піде розважним упевненим кроком по вірному українському шляху, подаючи цим приклад і зразок і для інших українських таборів.

І. М.